

TILSYNS- RAPPORT

Tilsynsrapport – vedtak
Bergen Arkitektøgskole

2021

NOKUT – Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen – er et faglig uavhengig forvaltningsorgan under Kunnskapsdepartementet.

NOKUTs samfunnsoppdrag, oppgaver og faglige uavhengighet er definert i universitets- og høyskoleloven og er nærmere spesifisert i forskrifter. I tillegg utfører NOKUT tilsyns- og forvaltningsoppgaver etter delegasjon fra departementet.

Formålet med NOKUTs virksomhet er å sikre og fremme kvalitet i utdanning ved

- å føre tilsyn med, informere om og bidra til å utvikle kvaliteten i norsk høyere utdanning og høyere yrkesfaglig utdanning
- å godkjenne og informere om utenlandsk utdanning og informere om mulighetene for godkjenning av utenlandsk utdanning og kompetanse i Norge

NOKUTs arbeid skal bidra til at samfunnet kan ha tillit til kvaliteten i norsk høyere utdanning, høyere yrkesfaglig utdanning og godkjent høyere utenlandsk utdanning.

NOKUT bruker sakkyndige i akkrediteringer, tilsyn, evalueringer, godkjenning av utenlandsk utdanning og prosjekter.

Du kan lese mer om arbeidet vårt på nokut.no.

NOKUT er sertifisert som miljøfyrtårn

Institusjon	Bergen Arkitektthøgskole
Dato for vedtak	24.09.2021
NOKUTs saksnummer	21/00170

Sammendrag

Dette er en tilsynsrapport med enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven¹ § 2 første ledd bokstav b), jf. bokstav a). Tilsynsrapporten er skrevet på bakgrunn av NOKUTs tilsyn med Bergen Arkitekthøgskole, som ble åpnet 8. januar 2021. Tilsynet har bestått i gjennomgang av innsendte dokumenter fra Bergen Arkitekthøgskole.

Temaet for tilsynet har vært styringen av institusjonen (internkontroll), med fokus på styrets arbeid med økonomistyring, avtaler med nærstående, planmessig arbeid med likestilling, samt styrets samarbeid med læringsmiljøutvalget og arbeid for å forebygge og forhindre trakassering og seksuell trakassering. Videre har vi sett på styrets sammensetning, styreprotokoll, åpenhet om styrets arbeid, sammensetning av lokal klagenemnd, studentenes tilgang til studentombud, og tilrettelegging for arbeid i studentorgan.

Tilsynet har avdekket enkelte forhold som etter vår vurdering ikke er i samsvar med rettslige krav. Vi pålegger med dette styret ved Bergen Arkitekthøgskole å gjøre følgende rettelser:

- Sørge for at alle styremedlemmer som deltar i styrebehandlingen signerer styreprotokoll
- Sørge for at klagenemnda er korrekt sammensatt. Dette innebærer at styret skal sørge for
 - at klagenemnda til enhver tid har to studentmedlemmer med varaer
 - at lederen for klagenemnda og dennes vara oppfyller alle de lovbestemte kravene til lagdommere
 - en rutine som sikrer at kravene til nemndas sammensetning er oppfylt og at dette kan dokumenteres
- Sørge for at institusjonen har en fullmaktsstruktur, rutiner for gjennomføring av transaksjoner, og tiltak for etterkontroll, som er egnet til å sikre at kravene til disponering av statstilskudd og egenbetaling overholdes. Dette innebærer at styret skal sørge for
 - en tydelig fordeling av roller, ansvar og myndighet når det gjelder disponering av midler, rekvisisjon og attestasjon
 - at institusjonen har rutiner for utlegg
 - at institusjonen har rutiner for bokføring av regnskapsinformasjon og håndtering av bilag
 - at institusjonen har rutiner for håndtering av avvik
- Sørge for at institusjonen har rutiner som er egnet til å sikre at avtaler med nærstående gjennomføres på markedsmessige vilkår og at dette kan dokumenteres. Videre skal styret sørge for at rutinene sikrer at avtaler med totalbeløp over 10 000 kroner dokumenteres skriftlig.
- Sørge for at institusjonen har kontrolltiltak som er egnet til å sikre at kravene til som stilles til arbeid med læringsmiljø overholdes. Dette innebærer at styret skal sørge for

¹ Lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker

- å behandle læringsmiljøutvalgets årlige rapport om institusjonens arbeid med læringsmiljø på styremøte
- at institusjonen har rutiner eller konkrete tiltak for å forebygge og forhindre trakassering og seksuell trakassering

Frist for retting er ett år fra vedtaksdato. Høyskolen trenger ikke å sende NOKUT dokumentasjon på rettelser, men manglende oppfølging av pålegg vil kunne få konsekvenser på et senere tidspunkt.

Innhold

1 Innledning	6
1.1 Generelt om tilsynet	6
1.2 Kort om Bergen Arkitektthøgskole	6
1.3 Metode for tilsynet	7
1.4 Grunnlaget for tilsynsrapporten og vedtaket	7
2 Styret	8
2.1 Styrets sammensetning.....	8
2.2 Styreprotokoll	9
2.3 Åpenhet om styrets arbeid	10
3 Studentenes rettsstilling	11
3.1 Sammensetning av lokal klagenemnd.....	11
3.2 Studentenes tilgang til studentombud	13
3.3 Tilrettelegging for arbeid i studentorgan.....	14
4 Internkontroll	15
4.1 Styrets arbeid med økonomistyring.....	16
4.2 Styrets arbeid med avtaler med nærstående	19
4.3 Styrets arbeid med læringsmiljø	21
4.4 Styrets kontroll med planmessig arbeid for likestilling	23
5 Reaksjoner	24
5.1 Pålegg om retting.....	24
6 Klagerett	25

1 Innledning

1.1 Generelt om tilsynet

Kunnskapsdepartementet fører tilsyn med private universiteter og høyskoler, jf. universitets- og høyskoleloven² § 8-5 første ledd. Departementet har med virkning fra og med 1. september 2018 delegert denne oppgaven til NOKUT.

Hovedformålet med tilsynene er å bidra til tillit til den private universitets- og høyskolesektoren ved å kontrollere at institusjonene har tilfredsstillende internkontroll jf. universitets- og høyskoleloven § 8-1 tredje ledd. Tilfredsstillende internkontroll er en indikasjon på at institusjonen forvaltes etter regelverket, og at tilskudd og egenbetaling benyttes etter formålet.

Dersom vi avdekker brudd på regelverket, kan vi pålegge retting, kreve tilbakebetaling av statstilskudd eller ilegge overtredelsesgebyr. Vi kan også treffe vedtak om tvangsmulkt og trekke tilbake akkrediteringen der brudd ikke rettes innen gitt frist. Dette følger av universitets- og høyskoleloven §§ 8-8 til 8-12.

Forvaltningen av institusjonen hører under styret. Det vil si at styret er ansvarlig for å påse at virksomheten drives i samsvar med gjeldende regelverk, og følge opp eventuelle pålegg og reaksjoner fra oss.

NOKUTs tilsyn kan resultere i enkeltvedtak, og skal gjennomføres i samsvar med reglene i forvaltningsloven³. Når det gjelder dokumentoffentlighet, vil reglene i offentleglova⁴ komme til anvendelse.

1.2 Kort om Bergen Arkitekthøgskole

Bergen Arkitekthøgskole er en privat stiftelse som ble etablert i 1986, og som tilbyr et akkreditert femårig profesjonsstudium i arkitektur. Institusjonen er nå i en prosess med å søke institusjonsakkreditering som høyskole.

Ifølge Database for statistikk om høgre utdanning (DBH) hadde Bergen Arkitekthøgskole 160 registrerte studenter høsten 2020, og 15 årsverk. Institusjonen har mottatt statstilskudd siden 1996. Foreløpig årsregnskap for 2020 viser at Bergen Arkitekthøgskoles driftsinntekter til sammen utgjorde 24,6 millioner kroner. Av dette mottok institusjonen 18,9 millioner kroner i offentlig tilskudd, og inntekt fra tilskudd og overføringer⁵ samt studentenes egenbetalinger utgjorde henholdsvis 0,912 og 4,8 millioner kroner. Institusjonen har et heleid datterselskap, BAS Eiendom AS, som eier skolebygget Bergen Arkitekthøgskole leier.

² Lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler

³ Lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker

⁴ Lov 19. mai 2006 nr. 16 om rett til innsyn i dokument i offentlig virksomhet

⁵ Tilskudd fra blant annet kommuner og fylkeskommuner, organisasjoner og stiftelser og fra EU.

1.3 Metode for tilsynet

Formålet med dette tilsynet er å få belyst hvordan styret arbeider med å sikre institusjonens oppfyllelse av de rettslige kravene på et utvalg sentrale områder. Temaet for tilsynet er styringen av institusjonen (internkontroll), med fokus på styrets arbeid med økonomistyring, avtaler med nærstående, planmessig arbeid med likestilling, samt styrets samarbeid med læringsmiljøutvalget og arbeid for å forebygge og forhindre trakassering og seksuell trakassering. Videre har vi sett på styrets sammensetning, styreprotokoll, åpenhet om styrets arbeid, sammensetning av lokal klagenemnd, studentenes tilgang til studentombud, og tilrettelegging for arbeid i studentorgan.

Vi har innhentet dokumentasjon i begrenset omfang, og har ikke vært på stedlig tilsyn eller gjennomført intervjuer. Dette medfører at våre vurderinger er basert på et dokumentasjonsgrunnlag som ikke nødvendigvis er uttømmende, og at det derfor hefter visse forbehold ved våre konklusjoner. Dybden av vurderingene vil også variere mellom de ulike temaene, avhengig av innholdet i dokumentasjonen vi har lagt til grunn.

Når det gjelder internkontroll, tar vi sikte på å belyse følgende overordnede spørsmål innenfor de ovennevnte rammene:

1. Har styret satt institusjonen i stand til å oppfylle de rettslige kravene?
2. Har styret fulgt opp at de rettslige kravene oppfylles?

Det første spørsmålet retter seg mot eksistensen og egnetheten av styrende dokumenter for hvordan institusjonen skal oppfylle lovpålagte krav. Dette vil typisk være retningslinjer og rutiner som gjelder for de som skal utføre oppgavene. Det andre spørsmålet går ut på om styret følger opp om de styrende dokumentene etterleves i praksis. Styret må dermed ha et system for regelmessig å undersøke om den etablerte styringen av regelverksetterlevelsen både er egnet og om den er gjennomført. Dette er kjernen i internkontroll.

I dette tilsynet vil den oversendte dokumentasjonen gi en indikasjon på om internkontrollen ved institusjonen er tilfredsstillende. Styreprotokollene vil være en sentral kilde i vurderingen av styrets oppfølging med etterlevelsen av de styrende dokumentene. Merk at vi ikke har vurdert selve saksdokumentene som er behandlet av styret. Vi har heller ikke vurdert om eventuell etterlevelse av de styrende dokumentene innebærer at institusjonen faktisk oppfylder de lovpålagte materielle kravene som internkontrollen er ment å sikre.

1.4 Grunnlaget for tilsynsrapporten og vedtaket

Våre vurderinger i denne tilsynsrapporten er basert på opplysninger hentet fra

- oversendte dokumenter
- offentlige registre
- institusjonens nettsted

Vi sendte foreløpig tilsynsrapport med varsel om vedtak til institusjonen 15. juni 2021. I den presenterte vi våre foreløpige vurderinger og konklusjoner. Institusjonen uttalte seg om den foreløpige rapporten i brev av 5. juli 2021. NOKUT har, ved utarbeidelsen av denne

tilsynsrapporten, vurdert institusjonens uttalelse, og gjort enkelte endringer fra den foreløpige tilsynsrapporten. Vi vil behandle institusjonens anførsler løpende.

Denne tilsynsrapporten er å regne som et enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b), jf. bokstav a). Dere har rett til å klage på enkeltvedtaket, jf. forvaltningsloven § 28. Mer informasjon om hvordan dere går frem hvis dere ønsker å benytte dere av klageretten, finner dere i rapportens kapittel 6.

Tilsynsrapporten kan bli gjenstand for innsynsbegjæringer, og den er i utgangspunktet åpen for innsyn, jf. offentleglova § 3.

2 Styret

2.1 Styrets sammensetning

2.1.1 Rettslige krav

Krav til styrets sammensetning følger av universitets- og høyskoleloven § 8-1 andre ledd. Styret skal ha minst fem medlemmer. Videre skal styret ha representanter fra studenter og ansatte. Hvis styret har mer enn ti medlemmer, skal hver av gruppene studenter og ansatte ha minst to medlemmer hver.

Styrets sammensetning skal oppfylle kravene om representasjon av begge kjønn, som stilles i likestillings- og diskrimineringsloven⁶ § 28. Kravene skal være oppfylt innen den enkelte valgkrets. «Valgkrets» må her forstås som inndelingen av grupper som skal være representert i styret, det vil si studenter og ansatte. Dersom styret kun har én student- eller ansattrepresentant, kommer ikke kravene om kjønnsrepresentasjon til anvendelse. Har styret to eller tre student- eller ansattrepresentanter, skal imidlertid begge kjønn være representert i hver av de to gruppene. Dette vil kunne innebære at man ikke kan velge de kandidatene som har fått flest stemmer, da hensynet til likestilling veier tyngre.

2.1.2 Vurderinger

Det følger av «Oversikt over styremedlemmer» og «Oversikt over organer sammensetning og mandat» at styret ved Bergen Arkitekthøgskole har åtte medlemmer, hvorav to studentrepresentanter og tre ansattrepresentanter. Student- og ansattrepresentantene har hver sine varaer. Den oversendte oversikten over styremedlemmer stemmer overens med opplysninger som fremgår av Brønnøysundregistrene. Bergen Arkitekthøgskole oppfyller dermed kravet til antall styremedlemmer.

Når det gjelder kravene om kjønnsrepresentasjon innen den enkelte valgkrets, så vi på tilsynstidspunktet at hvert kjønn var representert blant ansattrepresentantene, men ikke blant studentrepresentantene. I uttalelsen til den foreløpige tilsynsrapporten skriver Bergen Arkitekthøgskole at dagens sammensetning (2021) derimot oppfyller lovens krav om kjønnsbalanse for alle grupper. NOKUT har fått tilsendt utskrift fra

⁶ Lov 16. juni 2017 nr. 51 om likestilling og forbud mot diskriminering

Brønnøysundregistrene, og vi ser at hvert kjønn nå også er representert blant studentrepresentantene. Vi kommer derfor til at Bergen Arkitekthøgskole på tilsynstidspunktet ikke oppfylte lovens krav til styrets sammensetning, men da dette nå er rettet, vil NOKUT ikke gi pålegg.

2.1.3 Konklusjon

NOKUT konkluderer med at sammensetningen av styret på tilsynstidspunktet ikke oppfylte lovens krav, da hvert kjønn ikke var representert blant de to studentrepresentantene, men at dette nå er rettet.

2.2 Styreprotokoll

2.2.1 Rettslige krav

Det skal føres protokoll over styrebehandlingen jf. stiftelsesloven⁷ § 31 femte ledd.

Protokollen skal minst angi tid og sted, deltakerne, behandlingsmåten og styrets beslutninger. Styremedlem eller daglig leder som ikke er enig i styrets beslutning, kan kreve sin oppfatning innført i protokollen. Protokollen skal underskrives av alle de medlemmer som har deltatt i styrebehandlingen.

Signering av protokoll kunne frem til 1. juni 2021 skje ved elektronisk signatur, jf. midlertidig lov om unntak fra krav til fysisk møte mv. i foretakslovgivningen for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19⁸ § 5-2 tredje ledd. Dette gjelder også for fremtiden jf. stiftelsesloven § 31 femte ledd, som nå er teknologinøytral.

2.2.2 Vurderinger

Vi har observert at referatene i all hovedsak inneholder tid, sted, deltakere, behandlingsmåte og beslutninger. Det er derimot flere av referatene, herunder 18. mars 2020 og 16. september 2019, som ikke er signert av alle deltakere, og de seneste referatene fra 2020 er ikke signert av noen deltakere. Institusjonen har i «Dokumentasjon for tilsyn – styrets arbeid med internkontroll» redegjort for at styret ikke har signert protokoller etter mars 2020, fordi de ikke har hatt fysiske styremøter.

Det er vår vurdering at referatene ikke oppfyller lovens krav om signering av styreprotokoller. Vi har forståelse for at institusjonen ikke nødvendigvis var forberedt på den heldigitaliseringen som det ble behov for i 2020, og som i stor grad fremdeles pågår. Vi forutsetter at institusjonen sørger for de signaturer som mangler, da enten fysisk eller elektronisk. Det bemerkes for øvrig at loven ikke krever umiddelbar signatur, men at protokollen skal signeres.

⁷ Lov av 15. juni 2001 nr. 59 om stiftelser

⁸ Midlertidig lov 26. mai 2020 nr. 54 om unntak fra krav til fysisk møte mv. i foretakslovgivningen for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19

I uttalelsen den til den foreløpige tilsynsrapporten skriver høyskolen at godkjente, men usignerte, styreprotokoller vil sendes ut for digital signering av deltakende styremedlemmer. NOKUT tar dette til orientering.

2.2.3 Konklusjon

NOKUT konkluderer med at styret ikke oppfyller kravene til signering av styreprotokoll.

2.3 Åpenhet om styrets arbeid

2.3.1 Rettslige krav

Styret har et ansvar for å sørge for at det er størst mulig åpenhet om alt arbeid som skjer i styret, jf. universitets- og høyskoleloven § 8-1 tredje ledd første punktum.

Dette innebærer at styret skal legge til rette for at institusjonens studenter og ansatte er informert om det arbeid som skjer i styret. Det innebærer også at styret har et ansvar for å begrunne eventuelle begrensninger i åpenheten.

2.3.2 Vurderinger

Både ansatte og studenter er representert i styret ved Bergen Arkitekthøgskole (se kapittel 2.2.1). I sin redegjørelse i dokumentet «Dokumentasjon for tilsyn- styrets arbeid med internkontroll» oppgir institusjonen at alle styrerepresentantene oppfordres til å holde sine grupper informert og oppdatert om styrets arbeid, og at orientering fra siste styremøte er fast post på agendaen på lærermøtene.

Bergen Arkitekthøgskole skriver i redegjørelsen at godkjente referater med vedtak fra styremøtene publiseres på institusjonens nettside. Også i «Oversikt over organer sammensetning og mandat» står det at styrets sakliste og vedtaksprotokoll som hovedregel skal publiseres på institusjonens hjemmeside, men at styret kan vedta at visse saker skal være unntatt offentlighet. Videre redegjør institusjonen for at styreleder deltar på høyskolens årsmøte og informerer om styrets arbeid det siste året og planer for kommende år.

NOKUT ser at flere referater fra styremøtene er lagt ut på institusjonens hjemmeside. Imidlertid kan vi ikke se at sakslister, referat fra fjerde styremøte i 2019 eller referater fra styremøtene i 2020 er publisert. Dersom styret av ulike årsaker har sett grunn til å unnta disse referatene fra offentlighet, skulle dette vært begrunnet. Vi noterer oss at høyskolen, i tilsvaret til den foreløpige tilsynsrapporten, uttaler at referat fra 2020 ikke ble publisert blant annet på grunn av overgang til ny nettside, og vil legges ut.

Innkallingene til styremøtene ved Bergen Arkitekthøgskole er ikke datert, med unntak av innkallingen til det ekstraordinære styremøtet 18. mars 2020, som ble sendt ut fem dager før møtet. På tilsynstidspunktet hadde NOKUT derfor ikke tilstrekkelig dokumentasjon til å vurdere hvor lang tid i forveien Bergen Arkitekthøgskole har som praksis å sende ut innkallinger til styremøtene. Av uttalelsen til den foreløpige tilsynsrapporten og styreinstruksen som er vedlagt uttalelsen, fremgår det imidlertid at innkallinger til

styremøtene sendes ut en uke i forveien. Institusjonen uttaler at det er slik styret ønsker det. Vi vil likevel understreke at det, for å sikre åpenhet om styrets arbeid, er viktig at innkallinger til styremøter sendes ut i god tid, slik at ansatt- og studentrepresentantene får anledning til å sette seg inn i og orientere sine grupper om aktuelle saker.

Etter vår vurdering fremstår det som klart at Bergen Arkitekthøgskole er kjent med lovens krav til åpenhet om styrets arbeid. Vår vurdering er at rutinen som institusjonen har redegjort for, danner et hensiktsmessig utgangspunkt for åpenhet om styrets arbeid, dersom fulgt.

2.3.3 Konklusjon

NOKUT konkluderer med at det ikke er avdekket begrensning av åpenhet om styrets arbeid i strid med loven.

3 Studentenes rettsstilling

3.1 Sammensetning av lokal klagenemnd

3.1.1 Rettslige krav

Universiteter og høyskoler skal ha en lokal klagenemnd, jf. universitets- og høyskoleloven § 5-1. Klagenemnda skal ha fem medlemmer med personlige varamedlemmer.

Lederen og dennes varamedlem må oppfylle de lovbestemte kravene til lagdommere. Det vil si at de må være norske statsborgere, ikke være fradømt stemmeretten, ha fylt 25 år og ha juridisk embetseksamen eller mastergrad i rettsvitenskap, jf. domstoloven⁹ §§ 53 første ledd første punktum og 54 andre ledd første punktum. Lederen og dennes varamedlem skal ikke være ansatt ved institusjonen. To av medlemmene skal være studenter.

Medlem av institusjonens styre kan ikke være medlem av klagenemnda.

3.1.2 Vurderinger

Bergen Arkitekthøgskole har en lokal klagenemnd. Det fremgår av dokumentet «Oversikt over organer sammensetning og mandat», som også inneholder instruks for klagenemnda, at klagenemnda ved institusjonen skal ha fem medlemmer med personlige varaer. I vedleggslisten til sin redegjørelse i dokumentet «Dokumentasjon for tilsyn- styrets arbeid med internkontroll», og i dokumentet «Klagenemnda ved BAS.per 17. april 2020», hevder Bergen Arkitektskole å oppfylle dette kravet.

Institusjonen skal sikre at klagenemnda er korrekt sammensatt, og må derfor ha en ordning for dette. Det følger av institusjonens instruks for klagenemnda at to av medlemmene skal være studenter, og at disse oppnevnes for ett studieår av gangen. I dokumentet «Klagenemnda ved BAS.per 17. april 2020» står det at det er to studentmedlemmer med personlige varaer. Det ene studentmedlemmet og hans vara er valgt for to år høsten 2019.

⁹ Lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene

Det andre studentmedlemmet er valgt for to år høsten 2018. Vi legger dermed til grunn at Bergen Arkitekthøgskole har gjort unntak fra regelen om oppnevning for ett år som følger av instruksen.

Dersom toårsperioden til sistnevnte studentmedlem begynte å løpe fra og med høstsemesteret 2018, vil den, så vidt vi kan forstå, være utløpt etter vårsemesteret 2020. Videre står det at varaen til dette studentmedlemmet er «valgt til H2018». NOKUT anser det dermed ikke som dokumentert at Bergen Arkitekthøgskole oppfyller kravet til to studentmedlemmer med personlige varaer for hele tilsynsperioden.

I tilsvaret til den foreløpige tilsynsrapporten skriver Bergen Arkitekthøgskole at faktisk sammensetning av klagenemnda var korrekt på tilsynstidspunktet, men at den innsendte oversikten var misvisende og ikke oppdatert hva gjelder studentmedlemmer. I redegjørelsen for klagenemnda, som er vedlagt uttalelsen til den foreløpige tilsynsrapporten, forklarer institusjonen at vedkommende studentmedlem våren 2020 var inne i sin siste periode. Dennes vara ble valgt høsten 2018 for ett år, men satt i praksis i to år. Institusjonen skriver at det står feil i den innsendte oversikten, da det står «valgt til H2018», mens det egentlig skulle stått valgt «fra».

Til tross for denne redegjørelsen fra Bergen Arkitekthøgskole, kan ikke NOKUT se at kravet til studentmedlemmer var oppfylt for hele tilsynsperioden. Når studentmedlemmet ble valgt for to år høsten 2018, og var inne i sin siste periode våren 2020, kan vi ikke forstå annet enn at han ikke lenger satt for høsten 2020. Det samme gjelder varamedlemmet, som satt i to år fra og med høsten 2018. Dette innebærer slik det fremstår som at høyskolen bare hadde ett studentmedlem med vara høsten 2020. Vi minner om at klagenemnda til enhver tid skal ha to studentmedlemmer med personlig vara.

Videre uttaler høyskolen at rutiner for valg av studentmedlemmer vil revideres for å sikre at alle verv til enhver tid er fylt. NOKUT tar dette til orientering.

Når det gjelder kravet om at medlem av institusjonens styre ikke kan være medlem av klagenemnda, ser vi ved å sammenligne de to medlemsoversiktene at ingen av navnene går igjen. Vi kan imidlertid ikke konkludere på dette all den tid vi er usikre på om oversikten over klagenemndas medlemmer er oppdatert hva gjelder studentrepresentasjon.

Videre står det i «Oversikt over organer sammensetning og mandat» og instruksen for klagenemnda at lederen og dennes vara skal oppfylle kravene til lagdommere. Det oppgis i vedleggslisten til redegjørelsen, og i dokumentet «Klagenemnda ved BAS.per 17. april 2020», at lederen for klagenemnda og hans vara er jurister. Imidlertid mangler vi dokumentasjon på at de oppfyller de øvrige lovbestemte kravene til lagdommere, dvs. at de er norske statsborgere, ikke er fradømt stemmeretten og har fylt 25 år.

I tilsvaret til den foreløpige tilsynsrapporten skriver høyskolen at leder og vara oppfyller kravene til lagdommere ifølge egenerklæring, men at administrasjonen vil utarbeide rutine/sjekkliste for å sikre dokumentasjon av at kravene er oppfylt. NOKUT noterer seg dette.

Det følger av «Oversikt over organer sammensetning og mandat» at det skal være en «ekstern» leder med vara. Vi kan ikke finne lederen og hans vara i ansattoversikten på hjemmesiden til Bergen Arkitekthøgskole, og legger dermed til grunn at de ikke er ansatt

ved institusjonen. Bergen Arkitekthøgskole bekrefter også dette i vedleggslisten til redegjørelsen. NOKUT finner at Bergen Arkitekthøgskole oppfyller lovens krav på dette punktet.

3.1.3 Konklusjon

NOKUT konkluderer med at Bergen Arkitekthøgskole ikke har dokumentert at sammensetningen av den lokale klagenemnda oppfyller lovens krav, da det er uklart om det ene studentmedlemmet og dennes vara var medlemmer av klagenemnda under hele tilsynsperioden, og om lederen og dennes vara oppfyller samtlige krav til lagdommere. Vi konkluderer videre med at institusjonen ikke har tilstrekkelige rutiner for å sikre sammensetningen.

3.2 Studentenes tilgang til studentombud

3.2.1 Rettslige krav

Styret skal sørge for at alle studenter har tilgang til et studentombud, jf. universitets- og høyskoleloven § 4-17 første ledd. Dette innebærer at alle studenter har krav på å kunne henvende seg til et studentombud for å få råd og hjelp i saker som gjelder studiesituasjonen deres.

Det er ikke et krav at studentene skal ha fysisk tilgang til studentombudet. Ordningen med studentombud må imidlertid organiseres slik at alle studenter har tilstrekkelig tilgang. Tilgangen kan ikke regnes som tilstrekkelig hvis studentene i praksis har problemer med å få kontakt med ombudet fordi det har ansvar for et for stort antall studenter eller det av andre grunner er vanskelig å komme i kontakt med. Innenfor denne rammen står institusjonen fritt til å selv velge hvordan den vil organisere ordningen med studentombud.

3.2.2 Vurderinger

Det følger av dokumentet «Avtale studentombud_uib_BAS_200910» at Bergen Arkitekthøgskole har felles studentombud med Universitetet i Bergen og Norges Handelshøgskole. Ifølge avtalen skal studentene ved de tre institusjonene ha likeverdig tilgang til studentombudet.

Tall fra DBH viser at studentombudet da totalt har ansvar for ca. 23 000 studenter.¹⁰ I forarbeidene¹¹ til lovbestemmelsen om studentombud står det følgende:

De etablerte studentombudsordningene har som regel ansvar for mellom 11.000 og 21.000 studenter per heltidsstilling (gjennomsnittlig om lag 16.000 studenter).

Unntaket er Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, der ett studentombud i heltidsstilling har ansvar for 40.000 studenter.

¹⁰ Høst 2020

¹¹ Prop. 89 L (2018-2019)

Det gis ikke uttrykk for at nevnte antall nødvendigvis er problematisk. At ett studentombud har ansvar for 23 000 studenter, kan dermed i seg selv ikke anses for å gå ut over tilgangen.

Kravet om "tilgang" innebærer at studentombudsordningen skal være et lavterskeltilbud. På hjemmesiden til Bergen Arkitekthøgskole er det lett tilgjengelig informasjon om studentombudet. Ved å klikke på en lenke blir man sendt til Universitetet i Bergens hjemmeside for mer informasjon. Der fremgår også kontaktinformasjon og trefftid, og at det er ved Universitetet i Bergen studentombudet fysisk holder til. NOKUTs vurdering er derfor at det ikke er noe som indikerer at kravet til tilgang ikke er oppfylt.

3.2.3 Konklusjon

NOKUT konkluderer med at det ikke er avdekket forhold relatert til studentenes tilgang til studentombud som er i strid med lovens krav.

3.3 Tilrettelegging for arbeid i studentorgan

3.3.1 Rettslige krav

Studentene kan opprette et studentorgan for å ivareta studentenes interesser og fremme studentenes synspunkter overfor institusjonens styre, jf. universitets- og høyskoleloven § 4-1. Tilsvarende kan studenter ved den enkelte avdeling eller grunnenhet opprette et studentorgan for denne.

Institusjonen skal legge forholdene til rette slik at studentorganene kan drive sitt arbeid på en tilfredsstillende måte. På tilsynstidspunktet var det krav om at omfanget av tilretteleggingen skulle spesifiseres i en avtale mellom institusjonen og det øverste studentorgan. Krav om avtale innebærer at institusjonen i samråd med studentorganet må vurdere behovet for tilrettelegging, herunder et eventuelt behov for lokalteter, kontorutstyr og eventuell dekning av studentorganets utgifter. Det er institusjonen og studentorganet selv som er nærmest til å fastsette behovet for tilrettelegging.

1. august 2021 trådte det i kraft en lovendring, der kravet om avtale ble erstattet med krav om at omfanget av tilretteleggingen skal kunne dokumenteres av institusjonen. Dokumentasjonskravet skal sikre forutberegnelighet for studentene. Tilretteleggingsplikten innebærer at studentene skal få anledning til å redegjøre for sitt behov, slik at institusjonen kan vurdere hva den må tilby for å oppfylle sin plikt. Disse forutsetningene kan endre seg, slik at hva som til enhver tid er tilfredsstillende ikke nødvendigvis er statisk.

3.3.2 Vurderinger

Siden det rettslige kravet nå er endret, og den ovennevnte lovendringen trådte i kraft først etter perioden som er omfattet av tilsynet, vil det ikke være aktuelt for NOKUT å pålegge retting av forhold med utgangspunkt i verken det tidligere eller det nye kravet. Vi vil likevel presentere våre vurderinger av om lovens krav på tilsynstidspunktet var oppfylt.

Blant annet av dokumentet «Oversikt over organer sammensetning og mandat» fremgår det at det er ett studentorgan ved Bergen Arkitekthøgskole – Klasserådet (SOBAS – Student Organization at BAS).

Bergen Arkitekthøgskole skriver i vedleggslisten til sin redegjørelse i dokumentet «Dokumentasjon for tilsyn- styrets arbeid med internkontroll» at SOBAS får låne lokaler på skolen gratis, i tillegg til møterom/videokonferanserom ved behov. Videre får SOBAS et fast årlig beløp på 10 000 kr i støtte, og kan søke om ekstra midler ved behov. Bergen Arkitekthøgskole skriver at denne tilretteleggingen ikke har vært nedfelt i en skriftlig avtale, men at det etter møte 27. januar 2021 er enighet om at administrasjonen skal utforme forslag til avtale som skal signeres av begge parter.

Slik det fremgår i det rettslige kravet ovenfor, skal tilretteleggingen skje i samråd med studentorganet. Formålet med dette er at studentorganet skal ha anledning til å komme med innspill og redegjøre for sitt behov for tilrettelegging. Dette vil sikres via avtale, slik loven krevde før endringen.

NOKUT noterer seg at Bergen Arkitekthøgskole har en praksis for tilrettelegging, og at institusjonen har planer om å nedfelle tilretteleggingens omfang i en skriftlig avtale. Det fremgår også av tilsvaret til den foreløpige tilsynsrapporten at skriftlig avtale er utarbeidet, og at den vil signeres når SOBAS avholder første møte høsten 2021.

I vår konklusjon forholder vi oss til at kravet om avtalefesting ikke var oppfylt på tilsynstidspunktet. Da kravet om avtale nå er bortfalt, er det likevel ikke lenger nødvendig at høyskolen sørger for slik avtale. Imidlertid legger vi til grunn at institusjonen vil forholde seg til regelverket slik det lyder etter lovendringen, og operere i tråd med kravene som stilles.

3.3.3 Konklusjon

NOKUT konkluderer med at Bergen Arkitekthøgskole ikke oppfylte lovens tidligere krav om avtale mellom øverste studentorgan og institusjonen, som spesifiserer omfanget av tilrettelegging. Da kravet om avtale nå er bortfalt, ilegger vi imidlertid ikke pålegg om retting.

4 Internkontroll

Det følger av universitets- og høyskoleloven § 8-1 tredje ledd andre punktum at styret skal etablere og gjennomføre systematiske kontrolltiltak (internkontroll) for å sikre at krav fastsatt i eller i medhold av lov, overholdes. Dette innebærer at styret for det første skal sørge for at organisasjonen er i stand til å etterleve kravene. For det andre skal styret sørge for å følge opp at kravene faktisk etterleves.

Regelen omfatter alle krav i lov og forskrift. Dette innebærer som utgangspunkt at styret må vurdere behovet for kontrolltiltak basert på risikoen for overtredelse av hvert enkelt konkrete krav i regelverket. Risikoen vil kunne variere fra institusjon til institusjon, blant annet med tanke på den enkelte høyskoles størrelse og aktiviteter. Internkontroll er et godt virkemiddel for institusjonene til å sikre av at driften skjer i samsvar med de til enhver tid gjeldende regler. Egnede internkontrollrutiner gir også tilsynsmyndigheten en indikasjon på om driften er i tråd med de krav som stilles i lov og i medhold av lov.

Tilstrekkelig internkontroll bidrar videre til god økonomistyring. For at styret skal kunne forvalte egenbetaling og statstilskudd er de avhengig av å vite hva midlene er benyttet til og hvordan de skal anvendes videre.

Ansvaret for egnede kontrolltiltak består hos styret selv om oppgaver knyttet til etableringen og gjennomføringen kan delegeres. Slik det fremgår ovenfor, har institusjonen et handlingsrom med tanke på utformingen av internkontrollen, men det må kunne påvises at kontrolltiltakene er tilstrekkelige til å oppfylle kravene som stilles i lov. Dette innebærer at det på enkelte områder vil være behov for å etablere skriftlige rutiner.

4.1 Styrets arbeid med økonomistyring

4.1.1 Rettslige krav

Internkontrollbestemmelsen i universitets- og høyskoleloven § 8-1 tredje ledd andre punktum innebærer at det er styrets ansvar å etablere og gjennomføre kontrolltiltak for å sikre at kravene til disponering av statstilskudd og egenbetaling overholdes.

Styret har derfor ansvar for å sørge for kontrolltiltak som sikrer at statstilskudd og egenbetaling benyttes til den akkrediterte utdanningen og innenfor lovens formål, jf. universitets- og høyskoleloven § 8-3 tredje ledd. Videre må styret etablere og gjennomføre tiltak som sikrer at institusjoner som mottar statstilskudd lar tilskudd og egenbetaling komme studentene til gode, jf. § 8-3 fjerde ledd.

For å sikre en forsvarlig økonomistyring må alle private høyskoler som et utgangspunkt ha en fullmaktsstruktur og rutiner for gjennomføring av transaksjoner, herunder blant annet innkjøpsrutiner. I tillegg må alle institusjoner ha tiltak for etterkontroll og rutiner for håndtering av avvik. Det kan være nødvendig med ytterligere tiltak, dersom risikoen for svikt anses som tilstrekkelig stor.

4.1.2 Vurderinger

NOKUT har gjennomgått oversendt dokumentasjon med henblikk på institusjonens fullmaktsstruktur, rutiner for gjennomføring av transaksjoner og etterkontroll.

Når det gjelder fullmaktsstruktur, fremgår det av dokumentet «Attestasjon bestilling fullmakt revidert», heretter omtalt som «fullmaktsoversikten», at virksomheten har en budsjettdisponeringsmyndighet med angivelse av personer, beløp og hvilke varer og tjenester disse personene kan foreta bestillinger og innkjøp av». I dokumentet «Oversikt over organer sammensetning og mandat» står det at rektor har ansvar for økonomien og skal rapportere til styret. Det fremkommer av fullmaktsoversikten at ansatte som har fullmakt til å foreta bestillinger og innkjøp må ha rektors godkjenning før bestilling dersom de ser at de overskrider en beløpsgrense. Lærere og hjelpelærere har ikke bestillingsfullmakt, men kan utføre innkjøp etter rekvisisjon. Det er ikke oppgitt i dokumentasjonen hvem som utsteder denne rekvisisjonen. Videre står det at administrasjonen kan utføre bestillinger for 25 000 kroner. Det fremgår ikke av fullmaktsoversikten hva som er beløpsgrensen for bestillinger og innkjøp foretatt av

kontorsjef. Vi legger imidlertid til grunn at det er 50 000 kroner, siden dette er beløpet kontorsjef har rett til å attestere for, og beløpsgrensen under bestillingsfullmakt og attestasjonsrett er den samme for andre personer i bestillingsoversikten.

Det fremkommer ikke av oversendt dokumentasjon når overskridelser av budsjettet skal tas opp med styret, men vi har registrert av styrereferatene for 2018 til 2020 at styret får forelagt økonomisk status ca. hvert tertial fra administrasjonen. I Bergen Arkitekthøgskoles redegjørelse i dokumentet «Dokumentasjon for tilsyn- styrets arbeid med internkontroll» fremkommer det i tillegg at styret har et fast punkt på styremøtene som sikrer at styret holdes orientert om skolens drift. Dette gjelder blant annet rektors orientering om økonomisk status ved starten av hvert styremøte, og budsjett til vedtakelse før årsskiftet.

Når det gjelder rutiner for gjennomføring av transaksjoner, har Bergen Arkitekthøgskole oversendt dokumentet «Prosedyre for innkjøp og bestilling», som NOKUT heretter benevner som «innkjøpsrutiner». Denne skal sikre at innkjøp og bestillinger skjer på en effektiv og forsvarlig måte, og kun av de som har fullmakt til det. Innkjøpsrutinene beskriver at behov og økonomi skal avklares med budsjettansvarlig ved ønske om innkjøp av utstyr eller tjeneste. Hva hver enkelt kan foreta innkjøp av og tilhørende beløpsgrense fremkommer av fullmaktsoversikten.

Det følger av innkjøpsrutinene at det som hovedregel alltid skal innhentes flere tilbud, og at priser fra flere leverandører skal sjekkes. For innkjøp under 3 000 kroner, samt tilfeller der innkjøp faller inn under kundeforhold med en aktiv support-/service-/driftsavtale, kan bestilling gjøres uten innhenting av flere tilbud. Dersom et innkjøp overstiger 30 000 kroner, skal likevel priser fra andre leverandører sjekkes. Ifølge innkjøpsrutinene skal Bergen Arkitekthøgskole velge det rimeligste tilbudet under ellers like vilkår. Dersom andre forhold enn pris skal være avgjørende, skal dette begrunnes og klareres med rektor. Bestillers referanse og formål (prosjekt og avdeling) skal oppgis på fakturaen.

NOKUT kan ikke se at Bergen Arkitekthøgskole har noen rutiner for utlegg. Av fullmaktsoversikten følger det som nevnt hvem som kan foreta bestillinger og innkjøp, og hvilke varer og tjenester dette omfatter. Blant annet gjelder det reiser, overnatting og undervisnings- og kursmateriell. Imidlertid fremkommer det ikke uttrykkelig hvorvidt innkjøp av disse varene og tjenestene kan foretas som utlegg.

Av dokumentet «KALENDER ØKONOMI PERSONAL», heretter omtalt som «økonomikalenderen», fremgår følgende som en løpende oppgave for hver måned: «Føre fakturaer, bankbilag og andre bilag i regnskapssystemet». Det oppgis ikke hvem som skal utføre bokføringen, hvordan bilag håndteres, eller hvem som har ansvaret for kontrollen av disse prosedyrene.

Fullmaktsoversikten angir hvem som kan attestere (godkjenne beløp for andres innkjøp), og hvilke varer og tjenester dette gjelder. Det står også hvilke beløp hver enkelt kan attestere for. Det fremgår imidlertid ikke klart av fullmaktsoversikten hvem som attesterer for hvem sine innkjøp. Vi tolker fullmaktsoversikten slik at rektor *kan* attestere for alle beløp, og *skal* attestere for beløp over 50 000 kroner samt for utgifter fra styreleder. Kontorsjef kan attestere for beløp inntil 50 000 kroner. Vi legger til grunn at det er kontorsjef som attesterer for rektors utgifter inntil 50 000 kroner, men det fremgår ikke hvem som attesterer for rektors utgifter over dette beløpet. Videre oppgis det at vaktmester kan

attestere for beløp inntil 10 000 kroner, og at bibliotekar kan attestere for beløp inntil 15 000 kroner. Vi tolker det imidlertid slik at attestering her ikke innebærer noen annengangsgodkjenning, men at vaktmester og bibliotekar godkjenner sine egne utgifter opp til de angitte beløpene. Informasjon om administrasjonsmedarbeidernes attestasjonsrett fremgår ikke av dokumentasjonen. Med unntak for vaktmester og bibliotekar, fremgår det heller ikke hvilke kontoer hver enkelt med bestillingsfullmakt og attestasjonsrett har tilgang til (hvilke kontoer beløpene skal bokføres på). Opplysninger om hvem som kan trekke fra bankkontoene mangler også. Videre oppgir institusjonen i vedleggslisten til sin redegjørelse at de ikke har bankkort. NOKUT har derfor ikke kontrollert dette.

Når det gjelder Bergen Arkitekthøgskoles etterkontroll med økonomirutinene, ser vi av økonomikalenderen at institusjonen foretar bankavstemming, kassaoppgjør og sjekk av kunde- og leverandørreskontro månedlig eller annenhver måned. Videre ser vi av økonomikalenderen og styrereferatene at budsjettoppfølging skjer gjennom regelmessige rapporteringer av status for økonomi og årsregnskap til styret. Bergen Arkitekthøgskole skriver i vedleggslisten til sin redegjørelse at kontroll og oppfølging av avvik følges opp av regnskaps-/økonomiansvarlig, med støtte fra rektor ved behov. Vi kan ikke se at det gjennomføres ytterligere etterkontroll av eksisterende rutiner, som for eksempel stikkprøver.

NOKUTs overordnede vurdering, basert på ovennevnte observasjoner, er at Bergen Arkitekthøgskole oppfyller mange av kravene som stilles for å sikre en forsvarlig økonomistyring. Imidlertid mangler internkontrollsystemet enkelte elementer for at det skal være tilstrekkelig egnet.

Vår vurdering er at institusjonen oppfyller kravet til fullmaksstruktur. Selv om det i dokumentasjonen ikke oppgis når budsjettoverskridelser må løftes opp til styret, er det vår vurdering at de faste statusrapportene om virksomhetens økonomi bidrar til at styret holdes orientert om den økonomiske situasjonen. Styret kan derfor, når det er nødvendig, fatte vedtak om endring av fullmakter og rammer som administrasjonen kan disponere midler innenfor. Videre legger vi til grunn at institusjonen har en praksis for hvem som utsteder rekvisisjon til lærerne og hjelpelærerne når disse skal foreta innkjøp. Dette må imidlertid inntas i fullmaktsoversikten.

Det er vår vurdering at Bergen Arkitekthøgskoles rutiner for gjennomføring av transaksjoner ikke er tilstrekkelige. Det er ikke dokumentert at institusjonen har rutiner for utlegg, med beskrivelse av hvem som kan legge ut og få refusjon, hva utleggene kan omfatte, beløpsgrense og prosedyrebeskrivelse. Dersom fullmaktsoversikten er ment å omfatte utlegg, må dette spesifiseres.

Videre kan vi ikke se at Bergen Arkitekthøgskole har rutine for bokføring og håndtering av bilag. Etter vår vurdering er det ikke tilstrekkelig at det fremgår av økonomikalenderen at det månedlig skal føres fakturaer, bankbilag og andre bilag i regnskapssystemet. Institusjonen må ha rutiner som spesifiserer hvem som er ansvarlig for bokføring og håndtering av bilag.

Bergen Arkitekthøgskole har, slik vi tolker fullmaksstrukturen, heller ikke tydelige kriterier om annengangs godkjenning i sine rutiner for gjennomføring av transaksjoner. Institusjonen

må innta i sine rutiner at alle fakturaer og utlegg skal attesteres av en annen person enn den som har foretatt bestillingen, innkjøpet eller utlegget. Verken rektor, vaktmester eller bibliotekar kan godkjenne egne utlegg eller fakturaer, og annengangsgodkjenneren må inneha relevant stilling. Videre må rutinene angi administrasjonsmedarbeidernes attestasjonsmyndighet, dersom det er ment at de skal ha dette. Det må også fremkomme av rutinene hvilke kontoer hver enkelt med bestillingsfullmakt og attestasjonsrett har tilgang til, og hvem som kan trekke fra bankkontoene.

Videre er det vår vurdering at Bergen Arkitekthøgskole ikke har tilstrekkelig etterkontroll med økonomirutinene. Institusjonen har etter vår vurdering rutiner for bankavstemming, da vi kan se av dokumentasjonen at og når dette gjennomføres. Videre anser vi rutinene for budsjettoppfølging som tilstrekkelige, da institusjonen dokumenterer at styret følger opp budsjettet gjennom administrasjonens regnskapsrapportering i hovedsak hvert tertial. Her vil styret kunne vurdere avvik mellom budsjett og regnskap. Imidlertid kan vi ikke se at Bergen Arkitekthøgskole har noen rutiner for håndtering av avvik. Vi anser det som utilstrekkelig at det i dokumentasjonen kun står at kontroll og oppfølging av avvik foretas av regnskaps-/økonomiansvarlig, med støtte fra rektor ved behov. Etter vår vurdering må det fremkomme av rutinene hvordan dette gjennomføres.

Vår samlede vurdering er dermed at høyskolens rutiner og tiltak ikke er tilstrekkelige for å sikre en forsvarlig økonomistyring av studentenes egenbetaling og offentlig tilskudd. Det er styrets ansvar å føre kontroll med egen økonomistyring, og det må etableres systematiske tiltak som gjør styret i stand til å avdekke svikt ved interne rutiner eller avvik fra regelverket.

Vi registrerer at høyskolen, i sin uttalelse til den foreløpige tilsynsrapporten, skriver at administrasjonen vil sørge for at manglende rutiner utarbeides og mangelfulle rutiner suppleres/presiseres, og at revisor vil bistå i dette arbeidet.

4.1.3 Konklusjon

NOKUT konkluderer med at Bergen Arkitekthøgskole ikke oppfyller lovens krav om å etablere og gjennomføre kontrolltiltak for å sikre at kravene til disponering av statstilskudd og egenbetaling overholdes. Vår vurdering er at institusjonen har mange elementer på plass i sitt internkontrollsystem, men at de oversendte rutinene for gjennomføring av transaksjoner, og tiltakene for etterkontroll, ikke er tilstrekkelig egnet til å sikre at krav om forsvarlig økonomistyring overholdes.

4.2 Styrets arbeid med avtaler med nærstående

4.2.1 Rettslige krav

Internkontrollbestemmelsen i universitets- og høyskoleloven § 8-1 tredje ledd andre punktum innebærer at det er styrets ansvar å etablere og gjennomføre kontrolltiltak for å sikre at kravene som stilles ved gjennomføring av avtaler med nærstående overholdes.

Styret har derfor ansvar for å sørge for kontrolltiltak som sikrer at avtaler med nærstående ikke avviker fra det som ville vært gjennomført mellom uavhengige parter, og at det

dokumenteres at dette er tilfellet, jf. universitets- og høyskoleloven § 8-4 første og andre ledd. Videre må styret etablere og gjennomføre tiltak som sikrer at avtaler med totalbeløp over 10 000 kroner dokumenteres skriftlig, jf. forskrift om private universiteter, høyskoler og fagskoler – krav til regnskap mv. § 5 andre ledd, jf. fjerde ledd.

4.2.2 Vurderinger

Det fremgår av foreløpig årsregnskap for 2020 med tilhørende ledelseskommentar, som ligger i DBH, at Bergen Arkitekthøgskole har avtaler med nærstående. Dette gjelder blant annet et lån gitt til datterselskapet BAS Eiendom AS. NOKUT understreker at vi ikke har tatt stilling til om dette lånet kan anses som en forsvarlig kapitalforvaltning. Bergen Arkitekthøgskole oppgir at lånet er inngått på markedsmessige vilkår, men vi kan ikke se at institusjonen har rutiner for avtaler med nærstående. I vedleggslisten til redegjørelsen i dokumentet «Dokumentasjon for tilsyn- styrets arbeid med internkontroll» står det følgende: «Rutiner for å sikre markedsmessige vilkår ved transaksjoner med nærstående (oppdrag skal utlyses)». Dette står i tilknytning til det oversendte vedlegget «Satser justert pr 1.august korrigert oktober 2020».

Vi oppfatter det som står i årsregnskapet og i vedleggslisten til redegjørelsen slik at oppdrag som innebærer transaksjoner med *nærstående* skal utlyses, og at avtaler (i dette tilfelle lån) skal gjennomføres på markedsmessige vilkår. Det står imidlertid ingenting om prosedyrene rundt dette.

Ut fra de oversendte innkjøpsrutinene omtalt i kapittel 4.1.2, kan vi se at Bergen Arkitekthøgskole har en hovedregel om at flere tilbud skal innhentes, og at rimeligste tilbud skal velges dersom vilkårene ellers er like. Hvis andre forhold enn pris skal være avgjørende, følger det av innkjøpsrutinene at dette skal begrunnes og klareres med rektor. Etter vår vurdering har institusjonen dermed generelle rutiner for å sikre ivaretagelse av kravet om at innkjøp og bestillinger skal skje på markedsmessige vilkår. Rutinene omfatter imidlertid ikke andre transaksjoner enn innkjøp og bestillinger. Det fremgår heller ikke av dokumentasjonen at Bergen Arkitekthøgskole har rutiner som sikrer at institusjonen kan dokumentere at avtaler med nærstående er gjennomført på markedsmessige vilkår, og at avtaler med totalbeløp over 10 000 kroner dokumenteres skriftlig.

Det fremgår av uttalelsen til den foreløpige tilsynsrapporten at administrasjonen vil utforme manglende rutiner, med bistand fra revisor. NOKUT tar dette til orientering.

4.2.3 Konklusjon

NOKUT konkluderer med at Bergen Arkitekthøgskole ikke oppfyller lovens krav om å etablere og gjennomføre kontrolltiltak for å sikre at kravene som stilles ved gjennomføring av avtaler med nærstående overholdes.

4.3 Styrets arbeid med læringsmiljø

4.3.1 Rettslige krav

Internkontrollbestemmelsen i universitets- og høyskoleloven § 8-1 tredje ledd andre punktum innebærer at det er styrets ansvar å etablere og gjennomføre kontrolltiltak for å sikre at kravene som stilles til læringsmiljø overholdes.

Institusjonen må ha tilstrekkelige kontrolltiltak som sørger for at styret orienteres om institusjonens arbeid med læringsmiljø. På tilsynstidspunktet fulgte det uttrykkelig av universitets- og høyskoleloven § 4-3 tredje ledd at læringsmiljøutvalget rapporterer direkte til styret, og hvert år skal avgi rapport om institusjonens arbeid med læringsmiljø. 1. august 2021 trådte det i kraft en lovendring som innebærer at bestemmelsen ikke lenger omhandler konkret hvilke oppgaver læringsmiljøutvalget skal utføre. For at institusjonen skal ivareta sine forpliktelser etter loven, er det likevel nødvendig at læringsmiljøutvalget fremdeles rapporterer til styret. Et godt samarbeid mellom styret og læringsmiljøutvalget er en forutsetning for å lykkes med læringsmiljøarbeidet.

Videre skal styret innenfor sitt ansvarsområde arbeide for å forebygge og forhindre trakassering og seksuell trakassering, jf. likestillings- og diskrimineringsloven § 13 jf. universitets- og høyskoleloven § 4-3 første ledd.

Vi presiserer at dette ikke er en kontroll med læringsmiljøet som sådan, men at styret sikrer at reglene knyttet til læringsmiljø overholdes, med hovedvekt på samarbeid med læringsmiljøutvalget.

4.3.2 Vurderinger

Det er et læringsmiljøutvalg ved Bergen Arkitekthøgskole. Dette fremgår blant annet av institusjonens organisasjonskart og hjemmesiden. Ifølge «Oversikt over LMUs medlemmer» og «Retningslinje og mandat for LMU» består utvalget av to studenter, en ansattrepresentant og en representant for administrasjonen. Det står i mandatet at utvalget skal være en pådriver og premissleverandør for et godt læringsmiljø, overvåke og komme med anbefalinger til forbedring og utvikling av læringsmiljøet, og være kontakt og talerør for studentene.

Av retningslinjen og mandatet og i «Oversikt over organer sammensetning og mandat» følger det at læringsmiljøutvalget rapporterer direkte til styret og hvert år avgir rapport om institusjonens arbeid med læringsmiljø. Det fremgår av referat fra styremøte henholdsvis 16. april 2018 og 6. mai 2019 at læringsmiljøutvalgets årsrapporter for 2017 og 2018 ble behandlet i styret. Imidlertid kan vi ikke se av styreprotokollene at styret behandlet årsrapporten fra utvalget i 2020.

I tilsvaret til den foreløpige tilsynsrapporten skriver høyskolen at styret behandlet læringsmiljøutvalgets årsrapport fra 2020 på styremøte 8. mars 2021. Vi understreker at det er læringsmiljøutvalgets årsrapport for 2019 som, så vidt vi kan se, mangler – altså styrebehandling i 2020.

Videre skriver institusjonen i sin redegjørelse i dokumentet «Dokumentasjon for tilsynstyrets arbeid med internkontroll» at styret ellers blir holdt løpende orientert om saker som er kommet opp og som behandles i læringsmiljøutvalget. I tillegg fremgår det av «Retningslinje og mandat for LMU» at utvalget ved begynnelsen av hvert semester skal «revidere og sende ut informasjon om LMU og læringsmiljø», og at det årlig i april/mai gjennomføres en læringsmiljøundersøkelse.

Etter NOKUTs vurdering kan organiseringen av arbeidet i læringsmiljøutvalget og oversendelse av årlig rapport være egnet til å sikre at kravene som stilles til samarbeid mellom styret og læringsmiljøutvalget overholdes. Dette er betinget av at rapporten er dekkende for de krav som stilles til arbeidet med læringsmiljøet. Imidlertid er det etter vår vurdering et brudd på lovens krav at styret ikke behandlet årsrapporten fra læringsmiljøutvalget i 2020.

Det følger av «Retningslinje og mandat for LMU» at læringsmiljøutvalget møtes minimum to ganger per semester, og at informasjon fra administrasjonen, blant annet om eventuelle læringsmiljø saker og innmeldte avvik, er faste punkter på agendaen i hvert møte. I dokumentet «Læringsmiljø på BAS fra LMU» oppfordres studenter også til å ta direkte kontakt med utvalget dersom de opplever ting som ikke fungerer eller som påvirker læringsmiljøet. Etter NOKUTs vurdering indikerer dette at læringsmiljøutvalget holdes orientert om klager fra studenter vedrørende læringsmiljøet.

NOKUT kan derimot ikke se at Bergen Arkitekthøgskole har dokumentert arbeid for å forebygge og forhindre trakassering og seksuell trakassering. Trakassering av en student var på dagsorden i flere styremøter i 2018 og 2019. Det følger av referat fra styremøte 16. september 2019 at institusjonen «drøftet mulige grep for å forhindre at skolen havner i tilsvarende situasjoner; Forebyggende tiltak, oppfølging med intern spørreundersøkelse ala SHOT». Det er imidlertid ikke dokumentert at drøftelsene i styret har materialisert seg i noen slike konkrete tiltak eller rutiner, som er egnet til å oppfylle lovens krav. I dokumentet «Læringsmiljø på BAS fra LMU» står det at «læringsmiljøet skal være fritt for krenkende og forstyrrende adferd som forskjellsbehandling, trakassering og diskriminering», men vi oppfatter dette som en målsetting, ikke som et tiltak.

Det følger av uttalelsen til den foreløpige tilsynsrapporten at høyskolen mener å ha dokumentert et systematisk arbeid med forebygging og forhindring av trakassering og seksuell trakassering, blant annet med dokumentet «Erklæring for ansatte», som er vedlagt uttalelsen. Dokumentet stiller blant annet krav til profesjonell distanse mellom ansatte og studenter. NOKUT kan ikke se at vi har fått oversendt dette dokumentet tidligere i tilsynsprosessen. Vi er enige i at dokumentet må anses som del av et arbeid med å forebygge og forhindre trakassering og seksuell trakassering, uten at det isolert sett er tilstrekkelig for å oppfylle lovens krav.

I sin uttalelse til den foreløpige tilsynsrapporten viser høyskolen også til det ovennevnte dokumentet «Retningslinje og mandat for LMU». Vi kan imidlertid ikke se at noen konkrete tiltak eller rutiner for å forebygge eller forhindre trakassering og seksuell trakassering er nevnt i dette dokumentet.

Videre skriver høyskolen i sin uttalelse at læringsmiljøutvalget tidlig i 2021 vedtok å legge inn oppdateringer som et fast punkt på sin møteagenda – dette for å kunne følge

utviklingen i saker som tidligere har vært diskutert, og få en oppdatering på saker som er sendt videre til andre utvalg/organer for avklaring. Høyskolen skriver at det er vedtatt å legge dette til som et fast punkt også på «Studentkvalitetsutvalgets» agenda fra høsten 2021. I tillegg skal det legges inn faste møtepunkt for oppdatering og oppfølging av læringsmiljøutvalget og Studentkvalitetsutvalget på styremøtene i løpet av året. NOKUT tar dette til orientering.

4.3.3 Konklusjon

NOKUT konkluderer med at Bergen Arkitekthøgskole ikke oppfyller lovens krav om å etablere og gjennomføre kontrolltiltak for å sikre at kravene som stilles til læringsmiljø overholdes, da styret ikke behandlet årsrapport fra læringsmiljøutvalget i 2020, og det ikke er dokumentert et tilstrekkelig arbeid med forebygging og forhindring av trakassering og seksuell trakassering.

4.4 Styrets kontroll med planmessig arbeid for likestilling

4.4.1 Rettslige krav

Internkontrollbestemmelsen i universitets- og høyskoleloven § 8-1 tredje ledd andre punktum innebærer at det er styrets ansvar å etablere og gjennomføre kontrolltiltak for å sikre at kravene som stilles til planmessig arbeid med likestilling overholdes.

Styret har derfor ansvar for å sørge for kontrolltiltak som sikrer at institusjonen arbeider aktivt, målrettet og planmessig for likestilling mellom kjønnene for samtlige kategorier av stillinger ved institusjonen, jf. universitets- og høyskoleloven § 6-2.

At institusjonen skal arbeide «aktivt» innebærer en handlingsplikt for å oppfylle lovkravet. Kravet til planmessighet innebærer at institusjonen skal ha en systematisk og planlagt tilnærming til arbeidet for likestilling.

4.4.2 Vurderinger

I sin redegjørelse i dokumentet «Dokumentasjon for tilsyn- styrets arbeid med internkontroll» skriver Bergen Arkitekthøgskole at styret er klar over at skolen over tid har hatt en overvekt av mannlige lærere, og at det har bedt skolen jobbe for å jevne ut kjønnsforskjellene. Dette er ifølge redegjørelsen en oppfordring gjentatt i styrets beretning senere år. Videre står det i redegjørelsen at styret ved anledning har søkt løsninger for å sikre kvinneandel, men at målsetting og tiltak for likestilling ikke har blitt formulert i en egen plan.

NOKUT ser at det i dokumentet «Strategiplan BAS 2015-2025» står som mål at Bergen Arkitekthøgskole «skal utøve en rekrutteringspolitikk som sikrer [...] god kjønnsbalanse blant ansatte og studenter». Videre står det som en «handling» at det "skal være bevissthet rundt likestilling og diskriminering ved rekruttering og studentopptak".

Etter NOKUTs vurdering dokumenterte ikke Bergen Arkitekthøgskole på tilsynstidspunktet et aktivt, målrettet og planmessig arbeid for likestilling mellom kjønnene for samtlige

kategorier av stillinger ved institusjonen. Det er ikke tilstrekkelig at mål om likestilling kort er nevnt i strategiplanen, sammen med et generelt bud om at det skal være bevissthet rundt dette temaet. Det er heller ikke tilstrekkelig at styret sporadisk har hatt temaet på sin agenda. For at kravet skal være oppfylt, må det foreligge en handlingsplan eller konkrete tiltak som er egnet til å sikre kjønnsbalansen.

Av uttalelsen til den foreløpige tilsynsrapporten fremgår det at styret på møte 29. juni 2021 vedtok «Handlingsplan for aktivt, målrettet og planmessig arbeid for likestilling og kjønnsbalanse ved Bergen Arkitekthøgskole», og ga sin tilslutning til dokumentet «Equality and diversity – Statements on non-discriminatory and non-biased practice and teaching at Bergen School of Architecture», utarbeidet av en arbeidsgruppe på dette området. Begge dokumentene er vedlagt uttalelsen, og inneholder både målsettinger og flere konkrete tiltak for å sikre kjønnsbalansen. Etter NOKUTs vurdering er disse dokumentene egnet til å legge grunnlaget for et aktivt, målrettet og planmessig arbeid for likestilling mellom kjønnene for samtlige kategorier av stillinger ved institusjonen. Vi viser til at loven ikke bare krever etablering av kontrolltiltak, men også gjennomføring av kontrolltiltakene, og vi forutsetter at høyskolen vil sørge for dette i fremtiden.

NOKUT kommer derfor til at Bergen Arkitekthøgskole på tilsynstidspunktet ikke oppfylte lovens krav, men da planmessig arbeid med likestilling nå er påbegynt, gir vi ikke pålegg.

4.4.1 Konklusjon

NOKUT konkluderer med at Bergen Arkitekthøgskole på tilsynstidspunktet ikke oppfylte lovens krav om å etablere og gjennomføre kontrolltiltak for å sikre at kravene som stilles til planmessig arbeid med likestilling overholdes, men at planmessig arbeid med likestilling nå er påbegynt.

5 Reaksjoner

5.1 Pålegg om retting

I kapitlene ovenfor har vi konstatert at Bergen Arkitekthøgskole ikke oppfylder regelverket på alle områder. Vi pålegger med dette styret å gjøre følgende rettelser, jf. universitets- og høyskoleloven § 8-8:

- Styret skal sørge for at alle styremedlemmer som deltar i styrebehandlingen signerer styreprotokoll, jf. stiftelsesloven § 31 femte ledd
- Styret skal sørge for at klagenemnda er korrekt sammensatt, jf. universitets- og høyskoleloven § 5-1 andre ledd. Dette innebærer at styret skal sørge for
 - at klagenemnda til enhver tid har to studentmedlemmer med varaer
 - at lederen for klagenemnda og dennes vara oppfyller alle de lovbestemte kravene til lagdommere
 - en rutine som sikrer at kravene til nemndas sammensetning er oppfylt og at dette kan dokumenteres
- Styret skal sørge for at institusjonen har en fullmaktsstruktur, rutiner for gjennomføring av transaksjoner, og tiltak for etterkontroll, som er egnet til å

sikre at kravene til disponering av statstilskudd og egenbetaling overholdes, jf. universitets- og høyskoleloven § 8-1 tredje ledd andre punktum, jf. § 8-3 tredje og fjerde ledd. Dette innebærer at styret skal sørge for

- en tydelig fordeling av roller, ansvar og myndighet når det gjelder disponering av midler, rekvisisjon og attestasjon
 - at institusjonen har rutiner for utlegg
 - at institusjonen har rutiner for bokføring av regnskapsinformasjon og håndtering av bilag
 - at institusjonen har rutiner for håndtering av avvik
- Styret skal sørge for at institusjonen har rutiner som er egnet til å sikre at avtaler med nærstående gjennomføres på markedsmessige vilkår og at dette kan dokumenteres, jf. universitets- og høyskoleloven § 8-1 tredje ledd andre punktum, jf. § 8-4 første og andre ledd. Videre skal styret sørge for at rutinene sikrer at avtaler med totalbeløp over 10 000 kroner dokumenteres skriftlig, jf. forskrift om private universiteter, høyskoler og fagskoler – krav til regnskap mv. § 5 andre ledd, jf. fjerde ledd.
 - Styret skal sørge for at institusjonen har kontrolltiltak som er egnet til å sikre at kravene til som stilles til arbeid med læringsmiljø overholdes, jf. universitets- og høyskoleloven § 8-1 tredje ledd andre punktum, jf. § 4-3 første og tredje ledd. Dette innebærer at styret skal sørge for
 - å behandle læringsmiljøutvalgets årlige rapport om institusjonens arbeid med læringsmiljø på styremøte
 - at institusjonen har rutiner eller konkrete tiltak for å forebygge og forhindre trakassering og seksuell trakassering

Frist for retting er ett år fra vedtaksdato. Høyskolen trenger ikke å sende NOKUT dokumentasjon på rettelser, men manglende oppfølging av pålegg vil kunne få konsekvenser på et senere tidspunkt.

6 Klagerett

Denne tilsynsrapporten er et enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b), jf. bokstav a). Dere kan klage på enkeltvedtaket **innen tre uker** fra denne rapporten har kommet frem til dere, jf. forvaltningsloven §§ 28–29. Klagen bør begrunnes.

Dere sender klagen på e-post til NOKUTs postmottak (postmottak@nokut.no). Vennligst før opp saksnummer som referanse.

Vi har mulighet til å omgjøre vedtaket. Dersom vi ikke finner grunnlag for omgjøring, vil vi videresende klagen til Kunnskapsdepartementet, som avgjør saken.

I forvaltningsloven § 32 kan dere se hvordan dere skal utforme klagen.

Dere kan be om at vi ikke iverksetter vedtaket før klagefristen er ute eller klagen er endelig avgjort av departementet, jf. forvaltningsloven § 42.

Som part i saken, har dere rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.

DRAMMENSVEIEN 288 | POSTBOKS 578,1327 LYSAKER | T: 21 02 18 00 | [NOKUT.NO](https://www.nokut.no)